НАШ СЬЦЯГ

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі: **Вільня, Віленская вул. 12, п. 6.** (Wileńska 12 m. 6).
Рэдакцыя адчынена ад **12** да **2** г. штодня апрача сьвяточных дзён. Адміністрацыя ад **9** да **3** г.

Выходзіць тры разы у тыдзень.
Падпіска **на адзін месяц** з дастаўкай да хаты **18.000** м. п.
Для заграніцы удвая даражэй.

Няпрынятыя у друк рукапісы назад не вяртаюцца.
Аплата надрукаванага залежыць ад Рэдакцыі.
Цана абвестак: перад тэкстам 3500 мк., сярод тэксту 3000 м. і на 4 стр. 2500 м., за радок пэтыту у 1 шпальт.

№ 15 — **Нядзеля, 22-га ліпня 1923 г.** — **Год I.**

Вынікі крызісу.

Вынікі страшэннага ўпадку цэннасьці польскае маркі выяўляюцца ў вельмі цікавай, ды шмат для каго неспадзяванай форме.

Мы маем на думцы той шырокі забастовачны рух, пачатак якому дала лодзінская ткацкая прамысловасьць.

Як вядома, ў меру паніжаньня вартасьці і пакупное сілы маркі растуць і цэны прадуктаў. Цэны на прадукты растуць пры гэтым так шыбка, што работніцкія масы, адтрымліваючы плату ў канцы тыдня, а то і ў канцы месяца, за зробленыя грошы ў канцы пэрыаду расплаты могуць набыць прадуктаў шмат менш, чым у пачатку гэтага-ж пэрыаду. А кожны далейшы пэрыад нясе працоўным масам усё вялікшае і вялікшае абніжаньне магчымасьці здаволіваньня іх жыцьцёвых патрэб,—коратка кажучы, нясе штораз горшую галадоўку.

Фабрыканты, падыймаючы цэны на свае вырабы ў меру узросту цаны даляра, зусім ня думаюць у такой-жа меры падвышаць плату сваім работнікам самахоць. Наадварот, кожны дадатак да заработнае платы работнікі прымушаны чуць ня гвалтам вырываць з горла прагавітых сваіх гаспадароў. Але гэта падгатаўляе грунт і дзеля больш вострых форм сацыяльнае барацьбы,—перад усім дзеля разьвіцьця работніцкіх забастовак.

Вось мы і бачым пачатак шырокага забастовачнага руху ў Польшчы, які распачалі лодзінскія ткачы.

Эндэцкія газэты, аднак, ня хочуць згадзіцца з тым, што работнікі пачынаюць хапацца за забастоўку, як за спосаб забясьпечаньня сабе магчымасьці істнаваньня, проста затым, што іх цісьне голад, а іншага спосабу барацьбы, яны ня бачаць. Эндэкі тлумачаць забастовачны рух выключна палітычнымі мэтамі: яны хочуць бачыць у ім вынікі не галадоўкі работніцкіх масаў, а вынікі проціdзяржаўнае агітацыі партыяў, варожых сучаснаму ладу ў Польшчы.

Мы не сумляваемся, што аддзяліць рух сацыяльны ад руху палітычнага—немагчыма. Ад таго, як урад адносіцца да работніцкіх дамаганьняў, ад таго, ці паліцыя займае нэйтральнае да забастоўкі становішча, ці страляе ў работнікаў, залежыць і ход забастоўкі, і вынікі яе. Вось чаму ў пісальнях эндэцкіх газэт ёсьць сваё каліва праўды. Вось, чаму ніколі нельга наперад сказаць, ці чыста эканамічная, "галодная" забастоўка ня выльлецца ў палітычны рух.

Разглядаючыся па суседніх з Польшчай дзяржавах, мы бачым, што палажэньне ў Польшчы можна прыраўнаваць бадай да аднае толькі Нямеччыны. Нямецкая марка, падаючы ўсё ніжэй і ніжэй, перагнала нават польскую: за адну польскую даюць ужо дзьве нямецкія! І тое, што мы тут сказалі аб выніках упадку цэннасьці валюты ў Польшчы, яшчэ больш ярка выяўляецца ў Нямеччыне.

Ужо характарную прамову аб палажэньні ў Нямеччыне і аб тамтэйшым работніцкім руху сказаў саксонскі міністар працы Граўпэ. У гэтай прамове міністар папераджае, што ўжо ў найбліжэйшым часе трэба ждаць па ўсёй Нямеччыне вострых праяўленьняў барацьбы паміж работнікамі і капіталістамі. Работніцкая кляса ў Нямеччыне знаходзіцца ў страшэнна цяжкім матар'яльным палажэньні. Каб выйсьці з яго, трэба раз ужо скончыць з коаліцыйным урадам і яго палітыкай угоды з буржуазнымі клясамі. Работнікі ў Нямеччыне ізноў нясуць кліч да клясавае барацьбы і павядуць яе з найвялікшай энэргіяй, ня спыняючыся перад ужываньнем самага страшнога аружжа.....

Словы чалавека, вельмі добра знаёмага з палажэньнем і настроямі работніцкае масы ў Нямеччыне, ёсьць прадвесьнікамі пагібелі тым, хто ня лічачыся з інтарэсамі работніцкай клясы, вядзе палітыку уціску, стварае эканамічную разруху.

Лаўрыновіч.

Дэмакратычнае бязладзьдзе.

Галоўнай асаблівасьцяй грамадзкіх адносін у Польшчы — і ў усёй Заходняй Эўропе — ёсьць хаатычнасьць, бязладзьде, адсутнасьць пастаяннай раўнавагі, неякае бязмэтнае чаканьне, дваістасьць у ўсіх справах. Як вонкавае так і ўнутраное жыцьцё кожнай эўрапэйскай дзяржавы робіць уражаньне ладу, пастаўленага на кончыку іглы: найменшае ўздрыгненьне і ўсё паляціць і разваліцца. Людзі жывуць з дня на дзень і ходзяць як-бы з бязустанна растаўленымі рукамі, каб захаваць раўнавагу, каб ня ўпасьці.

Перадваенная капіталістычная дэмакрацыя, якая да сягоняшняга дня лічыцца за пануючую грамадзянскую сыстэму — сыстэму вызыску працы, сыстэму, якую быццам дабравольна прызнаюць і прыймаюць як эксплёататары, так і эксплёатаваныя. Зразумела, што такая сыстэма можа ўтрымацца да тых часоў пакуль эксплётаваныя не ўразумеюць яе — пакуль эксплёататары ня будуць змушаны ўзяцца за яўную перамогу і каб такім чынам адкрыць найважнейшую тайну дэмакратызму.

І гэта ўжо сталася, павінна было стацца, па вайне, калі моцная хваля работніцкага руху пагражала змыць з зямлі сьляды старога сьвету. Тое самае робіцца штодня і цяпер, калі капіталістычны лад, пераканаўшыся, што дэмакратычныя правы не задаваляюць, змушаны прыступіць да яўнага іх таптаньня, выклікаючы да жыцьця розныя арганізацыі як фашыстоўскія ці — як у Польшчы — арганізацыі, якія заховываюць статуты з царскіх ці пруска-габсбурскіх часоў.

Капіталістычная дэмакрацыя ёсьць ідэолёгічна зросшыся з нацыяналізмам: свабода і незалежнасьць кожнага народу вось адсін з яе клічаў. Гэтую свабоду і незалежнасьць аднак даволі труда здзейсьніць пры сучасных срэдствах прадукцыі, калі сапраўды ня істнуе самадзельна гаспадарчай тэрыторыі, калі бадай усе краіны на зямлі сплютаны ў адну цэласьць з гаспадарчага боку; гэтую свабоду і незалежнасьць трудна здзейсьніць яшчэ і дзеля таго, што сьветам уладаюць капіталістычныя дзяржавы, якія толькі і істнуюць дзеля таго, што эксплёатуюць слабейшыя народы.

Вось-жа пасьляваеннае падзяленьне сярэдняусходняй Эўропы на некалькі незалежных дзяржаваў стала дзеля таго, што яны былі патрэбны дужэйшым дзяржавам, — яны сталі залежнымі ад сваіх імпэрыялістычных дабрадзеяў і апякуноў.

Гэтыя незалежныя дзяржаўкі ёсьць з гаспадарчага боку калекамі.

Пры гэтым, кожнае з іх мае так зван. нацыянальныя меншасьці, з якімі ідзець адчаяная барацьба, а ўсе разам знаходзяцца ў руках вялікіх дзяржаваў якія гуляюць імі, як цацкамі.

Каб-жа хоць гэтыя ўладары мелі якісь адзін мэтад вызыску! Каб яны хоць былі здатны стварыць нейкую сыстэму, да якой так, ці інакш можна было-б прыладзіцца, дапасавацца! — Дык не — сярод гэтых уладароў і пераможцаў няма агульных інтарэсаў: кожны цягне да сябе і ніколі яны не згаворацца. Англія і Францыя — кожная пасвоему хоча эксплёатаваць Эўропу і так супярэчна, што нават зусім абязсіленую Нямеччыну ня могуць арганізованна выкарастаць.

Такая самая супярэчнасьць і бязсільле пануе і ўва ўсходня-сярэдняй збалканізаванай Эўропе. Польшча адчувае гэтае бадай штодня. Так напрыклад, у аднэй з найважнейшых спраў для Польшчы — справе Гданску, кожны шаг Францыі сустракае супярэчнасьць з боку Англіі — і наадварот. Адно што робяць гэтыя дзяржавы згодна, супольна, як з Нямеччынай так і з іншымі дзяржавамі, гэта перашкаджаюць урэгуляваньню трывалых гаспадарчых і палітычных адносін, згодна падтрымовываюць становішча чаканьня і няпэўнасьці, становішча ў якім замірае гаспадарчае жыцьцё, замірае ўсё, а ўзмацняецца і расьце узбраеньне, якое ёсьць агульным зьявішчам усім гэтым дзяржавам і дзяржаўкам.

Іх унутранае жыцьцё—распарадак таксама укладаецца. Няма такой клясы, якая змагла-б яўна ўзяць уладу ў свае рукі і ўладарыць згодна са сваей ідэалёгіяй. Ёсьць дэмакратычнае ашуканства, дваістасьць, супольнне аграбленьне, невыкананыя абяцанкі. У Польшчы ўрады „правіцы" ня розьняцца ад урадаў „лявіцы"—той самы бязлад, беспраграмнасьць, тая самая трывога перад работніцкім рухам.

Але жыцьцё наагул ані гасьне, ані ня ўмірае і пад карой гніючых арганізацый і дэмакратычных разваг творацца новыя формы, якія шпарка шыкуюцца, каб выступіць наверх.

Сярод дэмакратычнага бязладу, пад карой перажытых законадаўстваў выклёвываюцца дзьве справы:— з аднаго боку бязустанна ўзрастаюць капіталістычныя трэсты, а з другога боку шпарка ідзе абядненьне шырокіх мас працоўных.

Ужо ня толькі гарадзкі работнік, ня толькі працоўнік вёскі, але нават урадовыя і прыватныя служачыя страшэнна хутка апускаюцца на дно нэндзы. Калі да гэтага дабавіць, што капіталістычная дэмакрацыя ашукала масы абяцанкай даць волю і роўнаупраўленьне ўсім народам, калі зазначым што сучасная незалежнась ёсьць для большасьці насяленьня толькі замаскаванай формай няволі ў міжнародным капітале. Ня трэба быць прарокам, каб не прадбачыць, што масы гэтыя раней, ці пазьней загаворацб аб сваіх правох.

Тое, што ў Польшчы называецца „правіцай", зачыняе вочы на будучыну і жадае толькі выкарыстаць з чаго магчыма і як найболей, а пасьля яе хоць патоп. А так называемая „лявіца", альбо бязрадна кекшыцца ў блутаніне супярэчных паглядаў і праграм, альбо таксама сама сябе ашуківае малой верай у цуды дэмакратычных прынцыпаў, якія, быццам, змогуць вывясьці жыцьцё з бязладзьдзя.

Работніцкая кляса, якая трэзва глядзіць на ўсе справы, разгледзіўшы сілы, праяўляючыя дзейнасьць у гэтым бязладзьдзі, прышла да моцнага перакананьня, што хутка, вельмі хутха прыбліжаецца катастрофа.

Гэль.

Трывога.

Уся заходняя Эўропа ахоплена трывожным прадчуцьцём, прадбача бурлівыя падзеі, нямінучую катастрофу.

Пасьля сусьветнай вайны капіталістычныя дзяржавы пачалі ад бесканечных конфэрэнцыяў, на якіх прызывалі да згоднага сужыцьця, да разбраеньня, кляліся ў міралюб'і і, да нічога не дагаварыўшыся, разьязджаліся затаёнными ворагамі, што нікому не ўдалося словам ашукаць, падняволіць другога. Побач з конфэрэнцыямі пашлі окупацыі, — слова замяніла чын, аружжа. Грэка-турэцкая вайна, Клайпэда, урэшце Рур ёсьць вынікі гэтай нясумленнай буржуазнай палітыкі. Кожны пачынае разумець, што закон і справядлівасьць там, дзе грубая сіла, што той праў, чый верх і панаваньне. Эўрапэйскія буржуазныя дыпляматы ўжо зьнялі з сябе маскі крылатых слоў і прыкіданьне ў добрых апякуноў ці прыяцеляў — іх імпэрыялістычная прагавітасьць аскаліла зубы і безцэрамонна сярод белага дня грабіць што можна і дзе можна, адзін у другога з пад рук. І ня доўга трэба чакаць, калі гэтыя прадстаўнікі выміраючай буржуазнай клясы, эка-

намічна зруйнаваўшы свае гаспадарствы, учарэпяцца адзін другому за чубы і уступяць мейсца працоўнай творчай клясе.

Гэткае становішча і вынікі з яго выразна зразумелы ня толькі прыгнечаным і незалежным, але нават пачынаюць цьверазець і каяцца адзінкі і з лягераў творцоў ладу падняволеньня і вызыску.

Гэтыя нямногія адзінкі людаедзкай палітыкі, прызнаўшыя сваю праступнасьць, яшчэ і другое разумеюць, а іменна тое, што яны бязсільны навясьці парадак, што яны непатрэбшчына, перашкода ў новым жыцьці і гэта іх сьмяротна трывожыць. Трывога гэтая пошасьцяй распаўзаецца ад краю да краю, пранікае ува усе шэрыя, сытыя, паўдушныя натуры, пашыраецца і давядзе да панікі. Ува ўсёй буржуазнай прэсе, у прамовах іхніх верхаводаў адчуваецца гэтая трывога, нават „стары леў“ Л. Джордж і той пэсымістычна глядзіць на лёс Заходняй Эўропы. Вось да чаго ўзрасла моц руху працоўных! А што-ж калі яны задумаюць здзейсьніць свой кліч: „Хай жывець фэдэрацыя працоўных Эўропы!“ Бязумоўна пабеда на іх баку. Яны творцы новага жыцьця, бо іх ідэя жыцьцёвая — яна расьце і разьвіваецца, перамагаючы усе перашкоды.

Польскае грамадзянства нават і большасьць працоўнай масы, асабліва сялянства да гэтага часу мадзела ў так назыв. хрысьціянскім дэмакратызьме. Ксёндз лічыўся правадыром у загробны рай, а пан прадстаўніком культуры і ўлады — абодва былі дабрадзеямі і прыкладам у змаганьні за лепшае жыцьцёбыцьцё. Але ў апошнія часы доўгамежнае суседзтва з Савецкай Фэдэрацыяй робіць „przestępną“ агітацыю, з другога боку непрапорцыянальна да Macierzy шырокі круг „rewolucyjnych Kresów“ плюс неакелзанае панаваньне панка — польскай большасьці змушаюць польскую працоўную клясу вярнуцца дамоў на клясавы грунт і ўзяць гаспадарку ў свае рукі. Аб гэтым сьведчыць соймавая „лявіца“, якая шторазь больш і выразьней пераходзіць на клясовы грунт і ўсё разрастаючыя забастоўкі работнікаў. Аб гэтым сьведчыць ізноў-такі тая трывога, якая прабіваецца ў кожным радку эндэцкай прэсы.

Кракаўская газэта „Ilustrowany kurjer codzienny“ у перадавіцы пад загалоўкам „Gwałtu, co się dzieje!“ з страшным абурэньнем і бяззубай злосьцяй цытуе з газэты „Piast“ аб тым, што „сяляне з-пад Кракава, тарнобжэшчыны і домброўшчыны казалі ў рэдакцыі, што ў народзе трымаецца тая пагалоска, быццам іншай рады ўжо няма — мусіць быць толькі рэвалюцыя. Ёсьць і такія, што кажуць быццам ім лепш жылося пад Аўстрыяй і што Польшча такая, як цяпер, ня можа доўга ўтрымацца.

А ў мясцовасьцях пад Мехавам, дык ходзяць некія людзі і прызываюць народ да рэвалюцыі і хваляць бальшавікоў.

Чуваць там і аб нашым жыцьці. Адзін асаднік, які адгэтуль „уцёк да свайго Вадовіцкага павету, каб там пасяліцца нанова, расказываў, што насяленьне на крэсах не прызнае загадаў ураду, ня плаціць падаткаў, а нішчыць маемасьць асаднікаў, пушчаючы з дымам сядзібы і панскія двары“.

Праўда, што пасьля гэтага кожны эндэк можа крыкнуць „Gwałtu, co się dzieje!“

Так, вяльможныя панове, як пасьцелецеся, так і высьпіцеся.

С. Юргілевіч.

Прысяжныя суды.

Прысяжныя суды, арганізаваныя на праўдзіва дэмакратычных асновах адным толькі словам „вінаваты“ ці „невінаваты“, могуць больш-менш справядліва аднясьціся да факту праступку і выдаць свае слова прыблізна згоднае з этыкай народнай і інтарэсам публічным, як суды незалежныя ад выканаўчае ўлады.

Незалежнасьць прысяжных судоў ад выканаўчае ўлады і рабіла тое, што Урады гаспадарстваў, дзе яны хацелі больш умешывацца ў судовыя справы, як напрыклад Расея, стараліся агранічыць працу прысяжных судоў, выключаючы з-пад іх ведама шмат спраў, найбольш палітычных, а нат няўводзілі зусім там, дзе народ быў „нелёяльным“.

Нам беларусам у межах Польшчы, як і другім нацыянальнасьцям, якіх налічываецца ў Польшчы да 30%, справа ўвядзеньня прысяжных судоў ёсьць справай дужа важнай. Тады, калі цяперашні суд чуць ня ўвесь складаецца з асоб польскае нацыянальнасьці, інтарэсы 30% меншасьцяў у Польшчы ня зусім справядліва могуць быць зразумелы і рашэньні судоў могуць быць да некаторай меры зьвязаны з пануючым урадам, як урадам аднэй нацыянальнасьці з судзьзямі, ня гледзячы на тое, што судзьдзі пры выкананьні сваіх абавязкаў не залежаць ад улады і падлягаюць толькі уставам (законам).

З гэтага пункту гледжаньня, апіраючыся на пар. 83 Канстытуцыі, які кажа: **„Да прыгавору аб праступках, грозячых цяжкімі карамі і аб праступках палітычных будуць прызваны прысяжныя суды.**

Дзейнасьці, падлягаючыя прысяжным судом, арганізацыю тых судоў і ход сьледзтва **(падробныя) спраў—апрадзяляць дэталічныя уставы“** дэмакратычныя групы ў Польшчы павінны дабівацца ад Ураду, каб ён як найхутчэй прадставіў проект уставы аб арганізацыі дэмакратычных прысяжных судоў, а заканадаўчыя органы іх прынялі, дзеля правядзеньня іх у жыцьцё.

Думаем, што справу прысяжных судоў крануць з месца нашы прадстаўнікі ў Парлямэнце.

А. Вітт.

Сельска-гаспадарчая асьвета у Сав. Беларусі.

Да красавіка 1922 г. с.-гасп. асьвета знаходзілася пад кіраўніцтвам Галоўпрафобру, а за гаспадарніцкай дзеяльнасьцю вучэбных фэрмаў наглядаў Наркамзем.

Залежнасьць с.-г. школ ад двух кіраўніцтваў стварыла ненармальнае становішча, а часта ўносіла дэзарганізацыю служыла тормазам к устанаўленьню нармальнага жыцьця гэтых школ і небходнага ў іх працы контакту як з цэнтрам, так і між самымі школамі. На гэтае становішча была зьвернута ўвага цэнтру, і пастановай ЦВК Беларусі ад 1-га марца 1922 г. уся с.-г. асьвета перайшла ў поўнае кіраўніцтва Наркамзему.

Прыняўшы пад сваё кіраўніцтва с.-г. школы, Наркамзем адразу пачаў наводзіць у іх лад, павялічыў матар'яльную дапамогу, зямельную плошчу праз прырэзку зямель з бліжэйшых саўхозаў, запрошаны высока-кваліфікованыя настаўнікі, наладжаны добрыя вучэбныя габінэты і т. д.

Побач з гэтым Наркамзем прыняў крокі дзеля ўстанаўненьня спэцыяльных с.-г. тэхнікумаў дзеля падгатоўкі кадру неабходнага агранамічнага пэрсаналу. З гэтай мэтай Наркамзем склікаў спэцыяльную нараду па с.-г. асьвеце, якая адбылася 1 — 3 чэрвеня. На гэтай нарадзе справа гэта шырока разглядалася.

У выніку абмену думкамі курс абвучэньня ва ўсіх с.-г. тэхнікумах устаноўлен трохгадовы па сямёхгодцы. У выключных выпадках магчыма адчыненьне падгатоўчай клясы, калі ўступаючыя ў тэхнікумы будуць не даволі падгатованымі для праходжэньня навукі ў тэхнікумах. У зьвязку з мясцовымі ўмовамі ў асобных тэхнікумах устаноўлены ухілы ў болей ясна выяўленай форме ў напрамку правядзеньня ў жыцьцё дасягненьняў сельска-гаспадарчых навук: у Мар'іна-Горскім паляводзтва і найбольшае азнаямленьне з тэхнічнымі культурамі, у Красна-Беражскім - паляводзтва, у Варанецкім (у Барысаве) і Слуцкім жывёлаводзтва, у Жорнаўскім лесатэхнікуме— лесаводзтва і лесаўстройства.

Ёсьць падставы чакаць, што такі тып сельска-гаспадарчых тэхнікумаў з апрацованай шырокай праграмай яшчэ больш прыцягне ўвагу вучнёўскае моладзі і дасьць дадатныя вынікі. Астаецца пажадаць добраму пачатку добрага посьпеху.

Пры ўстанаўленьні прапуска-здольнасьці штогодны прыём у кожны з тэхнікумаў разьлічан на 30—35 чал.

Навука ў сельска-гаспадарчых тэхнікумах дарэмная, толькі за ўтрыманьне бярэцца па 30 пуд. жыта за ўвесь навуковы год, прычым 50 проц. бяднейшых вучняў звальняюцца і ад гэтай платы.

Г.

Палітычныя падзеі.

ПОЛЬШЧА.

Газэты перапоўнены весткамі аб пэрсанальных зьменах на вышэйшых пасадах ува ўсіх міністэрствах, а асабліва вайсковым і заграпічных справаў. Хіена-пястоўская большасьць назначае на гэтыя пасады сваіх людзей; між іншым выходзіць у адстаўку палескі ваявода Даўнаровіч. „Robotnik“ паведамляе, што ў кулуарах ходзяць чуткі аб адстаўцы ваеннага міністра гэн. Шэптыцкага. Чуткі аб гэтай адстаўцы па думцы тэй-жа газэты пушчаны дзеля таго, што, быццам, урад сам нездаволены з тых перамен на вышэйшых пасадах у арміі, якія даканаў гэн. Шэптыцкі і зваліць адказнасьць за гэтае толькі на яго аднаго.

Паліцыя бароніць інтарэсы абшарнікаў.

„Robotnik“ у № 194 зьмяшчае гэткае запытаньне, падпісанае пас. Квапінскім да п. міністра ўнутраных справаў Керніка: „Ці вядома пану міністру, што стараста ў Ланцуце, ў прадбачаньні забастоўкі сел.-гасп. работнікаў у фальварках п. А. Патоцкага, разьмясьціў у іх пастарункі дзяржаўнай паліцыі. Пытаюся, ці п. міністар пацягне да адказнасьці п. старасту і ці адменіць яго бяспраўныя загады?“

Забастовачны рух ахоплівае ўсю Польшчу.

У Варшаве.

Забастоўка ў Варшаўскіх мэталічных фабрыках пашыраецца з стыхійнаю сілаю. 75% варшаўскіх работнікаў пакінулі працу. Фабрыканты ня йдуць ні на якія ўступкі.

18-га ліпня ў панадворку пры вул. Лешно сабралася каля 10.000 забаставаўшых работнікаў. Мітынг быў скліканы праз дэлегатаў забаставаўшых фабрык. Усе прамоўцы выказаліся за прадаўжэньне забастоўкі, пакуль фабрыканты ня згодзяцца на ўсе дамаганьні работнікаў. У 6 гадз. вечара ў саюзе мэталістаў адбылося агульнае сабраньне дэлегатаў усіх фабрык, на якім прынята рэзалюцыя, абвяшчаючая агульную забастоўку ўва ўсіх фабрыках мэталургічнай прамысловасьці ў Варшаве і Празе з 19-га ліпня. Забастоўка праводзіцца пад кіраўніцтвам клясавага проф. саюзу, які выслаў да міністра працы пісьмо, ў якім азначаны жаданьні работнікаў.

Адбылося пленарнае паседжаньне варшаўскай рады проф. саюзаў; прынята гэткая пастанова:

1) прызваць усе клясавыя саюзы г. Варшавы распачаць найхутчэйшую падгатоўку, каб падтрымаць мэталістаў чынным выступленьнем;

2) прызваць усю работніцкую клясу, каб матар'яльна і маральна падтрымаць змагаючыхся работнікаў;

3) склікаць конфэрэнцыю ўрадаў проф. саюзаў для абмеркаваньня забастовачнай сытуацыі ў Варшаве і цэлым краі.

4) выказаць сваю салідарнасьць з забаставаўшымі работнікамі ў Лодзі, Бельску, Чэнстахове і іншых гарадох Польшчы.

У Лодзі.

Усе драбнейшыя прадпрыемствы, якія яшчэ працавалі, далучыліся да забастоўкі. Адбыліся сабраньні работнікаў, на якіх пастаноўлена прадаўжаць забастоўку да таго часу, пакуль ня будуць зьдзейсьнены ўсе дамаганьні работнікаў. Хадэкі стараюцца разьбіць работнікаў і намаўляюць распачаць працу, але паслуху ня маюць. Сярод работнікаў усё больш пануе раздражненьне з прычыны неуступчывасьці фабрыкантаў і бязчыннасьці ўраду.

Галоўны ўрад саюзу „Працы“ пастанавіў абвясьціць гэнаральную забастоўку ў паразуменьні з акружнай камісіяй проф. саюзаў, калі прамыслоўцы ня пойдуць на ўступкі. Большасьць проф. саюзаў выказваецца за гэнаральную забастоўку, якая, трэба спадзявацца, і будзе абвешчана ў панядзелак.

Саюз „Праца“ склікаў пад адкрытым небам на Галоўным Рынку ў Лодзі мітынг. На мітынгу меўся гаварыць прамову пас. Вашкевіч (N.P.R.), бо толькі паслом можна склікаць мітынгі без спэцыяльнага дазволу ўладаў. Але пасол Вашкевіч ня прыехаў, дзеля чаго саюз „Праца“ зьвярнуўся да клясавага саюзу, каб арганізаваць супольны мітынг, на які клясоўцы выслалі-б свайго пасла. На Галоўным Рынку сабраўся шматтысячны натаўп работнікаў, да якіх гаварылі паслы Пудляж (P.P.S.) і Зэрбе (ням. партыя працы). Пасьля прамовы Пудляжа, выступіў з прамовай работнік, але паліцыя не дазволіла яму гаварыць. Але работнікі дамагаліся, каб далі гаварыць работніку і не хацелі разыходзіцца. Тады паліцыя стала разганяць рабочых і дала залп; натаўп зразумеў, што паліцыя страляе ў работнікаў. У паліцыю пасыпаліся каменьні; нарэшце паліцыя разагнала мітынг. Адна асоба забіта і 8 паранена. Сярод паліцыі таксама ёсьць раненыя. Па горадзе езьдзяць конныя патрулі.

З прычыны забастоўкі дайшло да эксцэсаў паміж уласьнікамі фабрык і работнікамі. Паліцыя арыштавала некалькі работнікаў. Работнікі адбілі сваіх таварышоў.

19-га ліпня ў Лодзі паліцыя зноў стала разганяць работнікаў, сабраўшыхся на мітынг на Горным Рынку; 1 работнік забіты, 5 ранена. Ува ўсім Лодзінскім акругу забастоўка трывае далей і ахоплівае ўсе фабрыкі.

У Пабіяніцах.

У панядзелак забаставалі ўсе фабрыкі, ня гледзячы на тое, што хадэкі выступалі проціў забастоўкі. Хадэкі склікалі мітынг у панадворку свайго дому. На мітынг прыбылі ўсе работнікі Пабіяніц. Прыймаючы пад увагу настроі работнікаў, арганізатары разьвязалі мітынг. Тады адбыўся на рынку другі мітынг, дзе прынята рэзалюцыя прадаўжаць забастоўку. Пасьля работнікі пашлі пад магістрат, намагаючыся барацьбы з спэкуляцыяй і дарагоўляй, а таксама, каб дзяржаўныя ўлады звольнілі з астрогаў палітычных арыштованых.

У Чэнстахове.

У Чэнстахове забаставалі ўсе фабрыкі, выключаючы фабр. Пэльцэра. 18 ліпня адбыўся мітынг, на якім было некалькі тысяч работнікаў. Пасьля мітынгу ўчасьнікі пашлі на фабрыку Пэльцэра, каб і там работнікі пакінулі працу. Камісар Надлер, які кіраваў аддзеламі пешай і коннай паліцыі выдаў загад страляць у забастоўшчыкаў. Паліцыя загад споўніла. Сярод работнікаў запанавала абурэньне. Пачалі кідаць каменьнямі ў паліцыю і ўся вуліца замянілася на поле бітвы. Устаноўлена, што ранена 11 работнікаў.

Рада проф. саюзаў пастанавіла абвясьціць агульную забастоўку ў Чэнстахове.

Ува ўсіх фабрыках пакінулі працу. Настрой сярод работнікаў павышаны.

Забастоўка абхапіла ўвесь Лодзінскі вокруг. Таксама распачалася забастоўка ў Заверце і др. драбнейшых прадпрыемствах. Забастоўка ў Беластоку і Бельску трывае далей. Прамыслоўцы ня йдуць ні на якія ўступкі. Работнікі пастанавілі дабіцца задаваленьня сваіх дамаганьняў.

---

12 ліпня ў Бельску адбыўся мітынг. Конная і пешая паліцыя заатакавала варочаўшыхся з мітынгу работнікаў, калолі штыкамі, білі прыкладамі і г. д. Шмат работнікаў арыштована, здаровых звольнілі, а раненых затрымалі ў паліцэйскім арышце, дзе і далей зьдзекаваліся над імі,

Паліцыя, акружыўшы густым кардонам Работніцкі Дом арыштавала пражываючых там сэкрэтара ткачоў і сэкрэтара мэталёўцаў.

Адтрыманы весткі, што забастоўкі распачаліся ў Жырардаве, Заверце, Згежы, Здуньскай Волі, Тамашове-Мазавецкім, Калішы.

Кракаўская газэта „Naprzód“ піша што ў заходняй Малапольшчы трэба спадзявацца забастоўкі сельска-гаспадарчых работнікаў.

Унівэрсытэт для нацыянальных меншасьцяў.

Жыдоўская газэта „Гайнт“ паведамляе, што ў зьвязку з так скандальным прынятым „numerus clausus“ (агранічэньне прыйма студэнтаў у польскія ўнівэрсытэты) замажнейшыя кругі жыдоўскія і нямецкія рашылі адкрыць у Лодзі ўнівэрсытэт для студэнтаў усіх нацыянальных меншасьцяў. Зьбіраюцца

ахвяры на гэтую мэту, ахвярована ўжо некалькі навуковых бібліятэк. Запрашываюцца выдатныя прафэсары Бадуэн-дэ-Куртэнэ, Кухаржэўскі і інш.

Лекцыі будуць чытацца на ўсіх мовах, інакш кажучы, ў роднай мове слухачоў, незважаючы на іх лік.

С. С. С. Р.

Петраградзкі Савет адтрымаў першую асыгноўку з прызначаных 10 мільёнаў залатых рублёў на адбудову гораду. Праца па адбудове вядзецца поўным ходам; папраўляюцца дамы, электрафікуюцца трамваі Петраградзкая прамысловасьць хутка ажыўляецца; поўнае правядзеньне праграмы затрымліваецца недахваткам апалу.

Будаўляныя працы на сельска-гаспадарчай выстаўцы ўжо падыходзяць да канца, мабілізуюцца транспартныя срэдствы для перавозкі экспанатаў і экскурсантаў, створана камісія для разьмяшчэньня чужаземцаў.

Дыплёматычным прадстаўніком у Маскве і Харкаве ўручаны акт аб утварэньні Саюзу Сацыялістычных Рэспублік.

Прадстаўнік Беларускай Рэспублікі ў Маскве ўручыў польскаму паслу ў Маскве ноту, паведамляючую аб уваходзе Беларускай Рэспублікі ў Саюз Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік.

НЯМЕЧЧЫНА.

Сабатаж немцаў у Рурскім басэйне ня спыняецца; францускія жаўнеры ў Дюсэльдорфе заўважылі двух немцаў, якія нішчылі сыгнальныя апараты на жал. дар. Аднаго з іх застрэлілі, другі ўцёк. Там-жа францускія окупацыйныя ўлады канфіскавалі 434 мільёны марак, прызначаных на дапамогу безработным. На заводах Крупа праца спынілася.

Цэны каменнага вуглю ў Нямечыне падвышаны на 63 проц.

У шлёнскай мэталічнай прамысловасьці адбылося галасаваньне работнікаў у справе абвяшчэньня забастоўкі. Вялізарнаю большасьцю пастаноўлена распачаць забастоўку.

Саксонскі міністар Граўпэ ў прамове сваёй у Камэн адзначыў, што ўжо ў найбліжэйшым часе ўва ўсёй Нямеччыне дойдзе да рашучай барацьбы паміж работніцкай клясай і капіталістамі. Міністар заявіў, што работніцкая кляса ў Нямеччыне знаходзіцца ў дужа дрэнных варунках і што трэба скончыць нарэшце з палітыкай коаліцыйнага ўраду. Работнікі ў Нямеччыне зноў падымаюць лёзунг клясавай барацьбы і правядуць яе з найбольшай энэргіяй, не застанаўліваючыся нават перад прымяненьнем найстрашнейшага аружжа.

Сойм Баварыі ўхваліў даручыць Баварскаму ўраду зьвярнуцца да Цэнтральнага нямецкага ўраду з ініцыятывай зьмены канстытуцыі Нямецкай Рэспублікі ў кірунку фэдэралістычным. Проціў прапазыцыі галававалі сацыялісты, дэмакраты і сялянскі саюз.

АНГЛІЯ.

Ангельскі ўрад займаецца апрацаваньнем ноты ў адказ на нямецкія прапазыцыі і мэморандум, у якім высьняецца становішча, занятае ангельскім урадам у пытаньні аб рэпарацыях. Нота разам з мэморандумам будзе пераслана ўрадам Францыі, Італіі, Бэльгіі і Японіі.

ІТАЛІЯ.

Фашыстаўскі ўрад пастанавіў задушыць няпрыхільную да яго прэсу. Выданы дэкрэт, які ўпаважняе прэфэктаў зачыняць усе тыя часопісі, якія будуць зьмяшчаць непакоячыя весткі палітычнага ці фінансавага зьместу, скіраваныя проціў манархічнага ўстрою і Ватыкану.

Гданск.

Гданскі сэнат пераслаў у Раду Лігі Нацыяў проект валютнай рэформы ў Гданску. За адзінку Гданскай валюты прыймаецца фунт (20 залатых марак); фунт дзеліцца на 100 гданскіх залатых, а залаты на 100 галэраў. Выбіваньне мэталёвае манэты становіць прывілей Вольнага Гораду. Банкноты будзе выпушчаць Эмісыйны Банк, які будзе зьяўляцца самадзельным прадпрыемствам пад надзорам Вольнага Гораду. Капітал банку будзе выносіць 20 мільёнаў залатых. Сума банкнотаў не павінна правышаць 500 залатых на аднаго жыхара.

Мілюкоў у Баўгарыі.

„Kurjer Polski“ паведамляе, што ў Баўгарыю выехаў Мілюкоў, каб узяць у свае рукі кіраўніцтва над расейскай эміграцыяй у Баўгарыі.

Міжпарлямэнтарная конфэрэнцыя.

У Капэнгагэне адбудзецца вялікая міжпарлямэнтарная конфэрэнцыя. Прыбыло 625 парлямэнтарыяў з усіх краёў. На парадку дня: справа парлямэнтарнага кантролю загранічнай палітыкі, справа колёніяльных мандатаў, нацыянальных меншасьцяў і разаружэньня. Спадзяюцца, што італьянскі сэнатар Джовані выступіць з прапазыцыяй міжнароднай дапамогі прыгнечаным народам.

Паветраныя узбраеньні.

Увагу ўсяго сьвету прыкоўвае цяпер справа паветраных узбраеньняў. Для тых, хто рыхтуецца да будучай вайны, ясна, што вайна будзе, галоўным чынам, адбывацца ў паветры і самалёты будуць найважнейшым срэдствам барацьбы. Усе дзяржавы навыперадкі ўзяліся за справу павялічэньня сваіх паветраных флётаў.

Ужо ў канцы сусьветнай вайны паветраныя флёты мелі дужа важнае значэньне, з таго часу авіацыя зрабіла вялікія посьпехі, таксама, як і тэхніка бомбардыроўкі і нішчэньня ў паветры. Амэрыканцы сканструіравалі бомбу вагою ў 10 тон, у дзесяць разоў большую чым найбольшыя бомбы ў часе сусьветнай вайны. Вышуканы далей новы затручываючы газ, левісіт, перад якім ня можа абараніць ніякая маска. Хуткасьць і даўжыня палёту павялічыліся ў два разы за апошнія чатыры гады.

Згодна з данымі M. W. Royse ў амэрыканскім тыднёвіку „The Nation“ Францыя мае цяпер паветраны флёт сільнейшы, чым уся Эўропа ўзятая разам. Гэты флёт налічывае 140 эскадраў і 1160 самалётаў і ў чатыры разы сільнейшы за ангельскі флёт. Да гэтага трэба яшчэ далічыць рэзэрву з 2800 вайсковых самалётаў і 1100 цывільных. У 1925 г. Францыя будзе мець 220 эскадраў і 2000 самалётаў, а Англія павялічыць свой флёт з 38 эскадраў на 47.

Італія, дзе Мусоліні ёсьць адначасна і міністрам авіацыі, у 1923 г. асыгнавала 280 мільёнаў лiраў на будову 75 самалётных эскадраў. Па даным таго-ж Royse Польшча і Чэхаславакія пры дапамозе Францыі збудавалі 271 эскадру. Японія паціхеньку таксама не застаецца ззаду. Там на паветранае ўзбраеньне выдана 20 мільёнаў даляраў. Злучаныя Штаты давялі свой паветраны флёт да 53 эскадраў.

Цяпер становіцца зразумелай справа новых крэдытаў на паветраны флёт у Англіі, якая хоча дагнаць другія краіны. Гэта прыпамінае тыя гарачковыя марскія ўзбраеньні, якія былі перад вайной 1914 г. Гэтыя ўзбраеньні ствараюць паважную небясьпеку для справы міру і працоўныя ўсяго сьвету павінны сьлядзіць за тым, каб апанаваныя шалам вайны імпэрыялістычныя ўрады ня трацілі мільярдаў, выціснутых з працоўных клясаў на новыя пякельныя срэдствы нішчэньня.

З газэт.

Суд сваіх.

Пад загалоўкам „Piast o Chjenie“ польская соцыялістычная газэта „Robotnik“ прыпамінае, што 8 месяцаў таму назад пісалі „пястоўцы“ аб той партыі, з якой цяпер зрабілі хаўрус, каб падзяліць між сабой уладу. У адозьве аб „хіене“ партыя пана Вітаса пісала:

„Гэта іх („Хіены“) віна, што мужыка цяпер ненавідзяць у старастве, ў судзе і другіх урадах, што часта пакладаюць на яго несправядлівы падатак, што абшарнікі адмаўляюць яму куска дрэва, пары загонаў зямлі, возіка сена, пашы для скаціны, робячы жыцьцё мужыка немагчымым. Яны вінаваты, што выпаўненьне зямельнае рэформы спынена. Яны паразьбівалі сілы польскага люду, купляючы ці баламуцячы паадзінокіх сялян, якія сядзяць у іхнім табары, працуюць для іх ды гэтак робяць нячутую шкоду ўсяму сялянству. Яны не затрымліваюцца ні перад якой брахнёй, нагаворам, ды нават злачынствам, каб апаганіць людовы (народніцкі) рух наагул, асабліва-ж П. С. Л. і яго правадыроў.

„Дзейнасьць эндэкаў абапёрта на фальшы і ашуканстве, а на мэце мае расьцярушыць сілы сялян і ўвьдзець ім ярмо.

„Гэты палітычны бандытызм трэба ўрэшце асудзіць і раз назаўсёды вымесьці з Польшчы“.....

І гэтак далей.

Цяпер „пястоўцы“ пабраталіся з „хіенай“ і адны адных вельмі хваляць....

Есьць у нас прыказка народная, якая ў гэтым прыпадку асабліва падыходзіць да „пяста“ і „хіены“:

— Абое рабое!

Як сухі космополітысм, так і вузкая пахвальба свайго народу ня ёсьць мэта для разьвіцьця роду людзкога.

Рабіндранат Тагор.

З Польскага Сойму.

Маршалак Сойму Ратай вернецца да Варшавы толькі 22 ліпня. Дзеля гэтага конвэнт сэньёраў адбудзецца толькі 23-га, пленарнае паседжаньне Сойму 24 ліпня.

Бюджэтная камісія прыняла ў трэцім чытаньні проект уставы аб пэнсыі для ўрадоўцаў. З прычыны таго, што хадэкі галасавалі разам з лявіцаю прынята шмат паправак, прыхільных да ўрадоўцаў.

Камісія скарбовая разглядае проект камунальнага падатку. Урад унёс у камісію новы проект падатку на маемасьць.

З УСЯЕ БЕЛАРУСІ.

З Віленскага Жыцьця.

Зьбіральнік беларускай народнай музыкальнай і паэтычнай творчасьці А. Грыневіч, хочучы у хуткім часе друкаваць беларускі **„Школьны сьпеўнік“**, да якога ўжо прыгатавана больш 80 песьняў (у тым ліку танцы і гульні), просіць беларускае грамадзянства пашукаць сярод знаёмых і запісаць вельмі пажаданыя для сьпеўніка вершы песень: 1) Захацела мяне маці за музыку замуж даці—не хачу, ня люблю..., 2) Як пашоў-жа наш каваль з каваліхаю на баль..., 3) Мядзьведзь кару дзярэць..., 4) Паслаўся чабар каля дарогі.... і 5) апісаць, як танцуецца танец „Журавель“ і гэтыя матар'ялы прыслаць у рэдакцыю „Наш Сьцяг“ Ноты запісаваць не абавязкова, яны ёсьць. Аднак калі-б хто мог запісаць і ноты і прыслаць яшчэ і другія які колечы этнографічныя матар'ялы, зьбіральнік за іх таксама вельмі дзякаваў-бы.

Праезд чугункай падаражэе. Ад 1-га жніўня білеты на чугунку падаражэюць на 33 процэнты.

Безрабоцьце. У Вільні лік безработных павялічываецца; зарэгістрована 1035 безработных. Прычына безрабоцьця застой у гандлі і прамысловасьці.

З Навагрудку.

У Навагрудзкай Беларускай Гімназіі.

У гэтым годзе Беларускую Гімназію кончыла 14 вучняў. Усе матурысты хочуць вучыцца далей, але іх польскія унівэрсытэты ня прымуць, — так што ім прыдзецца за межамі бацькаўшчыны шукаць вышэйшай адукацыі.

З Менску.

Новае царкоўнае аб'яднаньне.

Пры эпархіяльнай управе заснаваўся камітэт „Саюзу абшчынаў стараапостальскай царквы“. У камітэт уваходзяць—старшынёю епіскап Хвядосі, сябрамі пратаярэй А. Касьцючэнка і міранін В. Сокалаў. Менскі катадральны сабор будзе аб'яднаўчым цэнтрам групы.

Беларуская працоўная зьберагацельная каса.

Каса пачала працаваць у апошніх чыслах мая.

Лік укладаў у зьберагацельную касу павялічываецца з кожным днём.

Гэтаму, галоўным чынам, памагае агітацыйная кампанія, якая праводзіцца сярод савецкіх служачых і рабочых.

Прыезд у Менск Тэрраўскага.

Вядомы беларускі кампазытар Тэрраўскі, памілаваны Цэнтр. Вык. Камітэтам Беларусі, 12 чэрвеня г. г. прыбыў у Менск.

Здаволеньне вясковых школ кнігамі.

У бягучым годзе вясковыя школы Беларусі аснаўнымі кнігамі будуць здаволены. Яшчэ ў прошлым годзе ў Павятовыя Аддзелы Народнай Асьветы было адпраўлена 25.000 экзэмпляраў 2-ой пасьле лемантара кнігі да чытаньня „Роднае Слова“.

Але гэтага было мала. Асабліва вострая патрэба адчувалася ў беларускім лемантары.

Цяпер у сувязі з папаўненьнем кніжнага запасу Наркамасьветы новымі выданьнямі як уласнымі, так і загранічнымі, кніжны крызіс становіцца менш вострым.

Выданьні Наркамасьветы.

Надрукована 2 выданьне 2 пасьле лемантара кніжкі да чытаньня. „Роднае Слова“ ў ліку 25.000 экзэмпляраў, якія таксама разьмяркованы на ўсе паветы.

Друкуецца „Радзімазнаўства“ Грамыкі (35.000 экз.).

Гатуецца да друку новая кніжка да чытаньня, якая ўжо састаўлена.

Геолегічна-дасьледчая экспэдыцыя.

Выехала з Менску на беларускую правінцыю геолёгічная экспэдыцыя ў складзе праф. Б. Тарлецкага, асыстэнта м. Грамыкі, студэнтаў-практыкантаў і рабочых па сьвідраваньню. Мэта экспэдыцыі — дасьледаваньне нетраў Беларусі.

У арганізацыі памянёнай экспэдыцыі прыймаюць удзел Наркамзем у асобе камісара А. Славінскага, Інстытут Сельскай Гаспадаркі ў асобе праф. А. Кірсанава, а таксама і Дзяржаўная Плянавая Камісія („Госплян“) у асобе тав. Яз. Дылы.

Тое, што ў арганізацыі гэтай дасьледчай экспэдыцыі прыймаюць удзел гэткія Савецкія ўстановы, сьведчыць аб тым значэньні, якое прыдае дзяржава глыбіннаму дасьледаваньню Беларусі. Праўда, калі глянем на геолёгічную карту Расеі, дык пабачым, што меней усяго выразных колераў на месцы Беларусі. А тыя колеры, што пакладзены на яе карце, ня зусім адпавядаюць дзейснасьці. Геолёгічныя работы праф. Карпінскага ды іншых таксама ледзь намячаюць пабудову нашае бацькаўшчаны. Між тым,

дасьледаваць выйсьце зямных пародаў, асабліва старадаўніх, якія ляжаць пад наносамі ледавіковых глін і пяскоў, прасачыць глыбіню іхнага заляганьня, згуртаваць усе данныя геолёгічнае літэратуры і ўсіх сьвідраваньняў, якія праводзіліся на тэрыторыі Беларусі, ды праверыць іх,—дасьць магчымасьць пранікнуць навуковаму вэку ў „тайны“, якія хавае прырода пад нашымі глебамі; гэта дасьць грунт для разьвіцьця прамысловасьці, бо за вокам навукі ідзе сьледам цыркуль інжэнэра і малаток рабочага.

Каб значна спасьпешаствавацъ працы і зрабіць досьледы болей таннымі для дзяржары, праф. Тарлецкі склаў „апросны ліст“ і брашуру „Краткие указания к собиранию сведений о некоторых глинах, песках и камнях Белоруссии“. Гэта брашура разам з анкетным лістом раздаецца студэнтам І. С. Г., Белпэдтэхнікуму ды іншым, а таксама будзе разаслана „Госплянам“ па вал. вык. камітэтах.

Праф. Б. К. Тарлецкі, малады яшчэ чалавек, з асьветай горнага інжэнэра, мае свае навуковыя працы і значны навукова-практычны стаж пры дасьледаваньнях Дагэстану (Каўказ), Алтаю (Сібір), Мурману ды інш. Ён зацікавіўся нашым краем і шчыра ўкладае ў падгатоўку экспэдыцыі свой вопыт і здольнасьці.

У першую чаргу будзе дасьледавана Ігуменшчына, затым раён Койданава і г. д.

Весткі з вёскі.

Забарона прыватных лекцыяў у хатах.

У Вялікіх Жуковічах Несьвіжскага павету жывець старая вучыцелька, 75 гадоў веку, Мар'я Аудзеева, якая дабывала сабе на старасьці гадоў кавалак хлеба тым, што вучыла чытаць і пісаць дзяцей сваіх знаёмых за харчаваньне, або за невялікую плату. Некаму гэта не спадабалася. Каму — невядома. Але вось адзін паліцыянт Жуковіцкага пастарунку прымушае гэтую старую кабету даць падпіску, што яна ня будзе далей даваць прыватных лекцыяў без спэцыяльнага на гэта дазволу павятовага старасты. Бедная кабета дала падпіску—падпісала сабе прыгавар на галодную сьмерць. А што-ж, скажэце, было ёй рабіць?

Спачуваючы.

Ня лёгка ўтрымліваць цяпер zarząd gminy.

У нашай Леонпальскай гміне, Дзісьненскага павету сэкрэтаром служыць нейкі пан Зьмітровіч, прысланы сюды ад Глыбоцкага Староства увосень 1922 гаду. Ці гэнаму пану зашмат працы ў нашай воласьці, што ня можа ўправіцца адзін, ці ён надта папанску прывык працаваць, але дужа дзіўна, што трымае ён аж 3 памоцнікаў, а нам-жа, сялянам, прыходзіцца усіх іх аплачаваць. Сэкрэтар у месяц бярэць цэлы мільён марак, памоцнікі—па поўмільёна, а тут яшчэ калі падлічыш, што на пэнсіі-ж у нас цяпер і войт, і абвадовыя солтысы і члены гміннай Рады, дык—дапраўды—дорага, надта дорага абходзіцца нам утрыманьне ўсяго гэтага гміннага начальства. Я ўжо тут не чапаю падаткаў павятовых, дзяржаўных, якія таксама, калі нават ня больш, кусаюцца, але як ня бачыш блізка на каго яны ідуць, дык ня так крыўдна. А то тут, у гміне, на вачч,—і на гарэлку трацься, і пэнсію плаці — бяда ды і толькі. Ласкавы да чарачкі Пупін, войт нашай гміны—ніколі не адкіне. А сэкрэтар... дык і што там гаварыць: як прыехаў быў у гміну на рэвізію ў марцы гэтага году нейкі рэфэрэнт ад староства, дык сэкрэтара не паказалі яму і на вочы, бо пьяны быў, як мярцьвяк. А ты марачкі плаці на іх. Бяда ды і толькі, а дарадзіць гэтаму ня можам ніяк.

Радны.

Вёска Дрычын, Ігуменскага п.

Наш гурток істнуе тры месяцы.

Гурток працоўнай моладзі канчаткова сфармаваўся, выкінуўшы шкоднікаў культурна-асьветнай працы, галоўным чынам, тутэйшае настаўніцтва, прыняў выпрацаваны бышым кіраўнікам пазашкольнай асьветы ўстаў і разьвярнуў сваю працу ня толькі ў сваёй вёсцы, але і па другіх кутках воласьці, як, напрыклад, у Баравой Слабадзе, што ў сямёх вярстох ад нашай вёскі, дзе адрамантаваў сцэну і ставіць спэктаклі, канцэрты і іншае.

Па гэты час гуртком пастаулены цэлы шэраг спэктакляў, і паміж п'есаў такія: 1, „Страньнік“ 2, „Зьбянтэжаны Саўка“ 3, „Сначала научісь, а потом женісь“ 4, „Сон Крестьянина“ 5, „Красный генерал“ 6, „Пасланец“ 7, „Мікітаў лапаць“. Апрача гэтага адбываюцца мітынгі, даклады, лекцыі і канцэрты на розныя тэмы бягучага жыцьця і навукі. Гурток ужо рыхтуецца пашырыць сваю працу яшчэ на дзьве воласьці, дзе няпрыкметна гэтай працы. Гурток працуе ідэёва, часта задарам, а часам бярэ ня больш тры рублі з асобы, якія пушчае на свае патрэбы, паветраны флёт, газэты і іншае. Гурток працуе пад кіраўніцтвам б. камісараў чырвонай арміі. Гуртку ёсьць пагрозы зьнішчэньня яго працы з боку тутэйшага кулацкага настаўніцтва, на што павінна ўзяць увагу, каму належыць.

Бруякін.

Допісы.

Беларусы у Амэрыцы.

Арганізацыя беларусаў ў Кэношэ.

(ад уласнага карэспандэнта)

У Кэношэ, Віск. налічываецца даволі многа беларусаў. Выхадцамі зьяўляюцца галоўным чынам каталікі, а пасьля праваслаўныя беларусы з беларускіх губ.: Менскай, Віленскай і Горадзенскай.

24 чэрвеня адбыўся першы сход беларусаў ў Касьцюшка Гроў. Народу сабралася вельмі многа. Было, каля 1.000 асоб. Усе прышлі паслухаць прамову грам. Антона Змагара аб становішчы Беларусі. Прамоўца даволі падробна інфармаваў аб долі, цяжкім жыцьці Беларускага Народу ў старой Бацькаўшчыне. Прамова была выслухана ўсімі, нягледзячы на рэлігійныя, ці палітычныя пераконаньні з вялікай зацікаўленасьцяй і на ўсіх зрабіла вялізарнае ўражаньне. Сабрана было 23 дал. і 93 сенты на помач беларускім сіротам ў Заходняй Беларусі. Гэтыя грошы перашлюць самі Кэношаскія беларусы Беларускаму Цэнтральнаму Камітэту пацярпеўшым ад вайны. Пасьля адбылося паседжаньне Сяброў Народнага Брацтва супольна з прадстаўнікамі Беларускага Чыкагскага Камітэту Януком Жукавым і Піліпам Міхайлоўскім, якія інфармавалі аб грамадзкай працы у Чыкаго, знаёмілі аб культурна-прасьветнай дзейяльнасьці Беларускага Народнага Таварыства ў Злучаных Штатак і Канадзе і прызывалі кэношцаў да арганізацыі гэткага таварыства ў сябе. Таварыства гэта павінна мець мэту: вясьці культурна-прасьветную працу сярод мясцовай беларускай калёніі, аказываць помач сваім сябром, а таксама і матар'яльную дапамогу Беларускаму Народу ў старой Бацькаўшчыне. Проект Чыкагскіх беларусаў быў прыняты з вялікаю радасьцю і з вялікім энтузыязмам. У той-жа дзень быў заснованы Камітэт для арганізацыі Беларускага Народнага Тав. ў Кэношэ, Вісконсін.

Зроблены захады аб устройстве ў працягу восені і зімы некалькіх вечароў на дапамогу нашым братом ў Краі.

Марцін Калінік.

26. VI. 23.
Кэноша, Віск.

Усячына.

Вайна—найвялікшае зло.

Мінуўшая ўсясьветная вайна прынясла 18 мільёнаў ахвяр людзьмі, а колькі пакалечаных, бадай усе перахварэлі заразнымі хваробамі, а голад і недаяданьне ўшчэнт морацъ людзей—ідзе кволасьць і выміраньне.

Апрача ахвяр людзьмі мінулая вайна нарабіла страт 250 мільярдаў даляраў, вартасьць якіх калі паравясьці на серабро, дык трэба 468.720.000 пудоў серабра.

Курс на грошы.

Варшава 20 ліпеня.

Даляры	128.000
Бэльгійскія франкі	—
Нямецкая марка	0.37
Франкі	7.650
10 руб. золатам	— —

Сэкрэтарыяты Беларускага Пасольскага Клюбу.

1) **Вільня**, Віленская вул. 12, кв. 6.
2) **Ліда**, 1 Слабодка 8.
3) **м. Глыбокае**, Дзісьненскага пав. вул. Сенкевіча 46.
4) **Жодзішкі**, Сьвянцянскага павету кс. Годлеускі.
5) **Наваградак**, Вялікі Рынак 14.
6) **Нясьвіж**, Альбянская 28.
7) **Столбцы**, Шпітальная 22.
8) **Горадня**, Мастовая 9.
9) **Бельск**, Замкавая вул. 3, кв. 1
10) **м. Саколка**, Горадзенская вул. 34.
11) **м. Кляшчэлі**, Бельскага павету.
12) **м. Крынкі**, Горадзен. павету, Горадзенская вул. 34.
13) **Пружаны**, Вуліца кс. Буткевіча, 16.
14) **Беласток**, Нова-Варшауская вул. № 83.

Беларускі Пасольскі Клюб, Варшава, Вейская вул. Сойм.

Рэдактар-выдавец Я. Лагіновіч.

Друкарня Левін і Сын, Нямецкая 22